Sotsiaalministeerium
Suur-Ameerika 1, 10122 Tallinn
Tel. (372) 626 9301, faks (372) 626 9209
e-post: info@sm.ee

KAJAJA ACOUSTICS

Sotsiaalministri 12.11.2025 määruse nr 61 „Nõuded müra, sealhulgas ultra- ja infraheli ohutusele elamutes ja ühiskasutusega hoonetes ning helirõhutaseme mõõtmise meetodid“ rakendamisega seotud vastuolud ja puudused

TAGASISIDE JA ETTEPANEKUD SOTSIAALMINISTRI MÄÄRUSE NR 61 MUUTMISEKS

Palume Sotsiaalministeeriumil algatada määruse nr 61 muutmine. Allpool kirjeldatud probleemid puudutavad määruse kohaldamisala, siduvate piirtasemete olemasolu ja nõuete rakendatavust ning neid ei saa lahendada üksnes teavitustöö või juhendmaterjaliga. Esmajärjekorras vajavad lahendamist olemasolevate hoonete kaitse uute müraallikate lisandumisel ning jahutuse regulatsiooni vastuolud. Jahutuse regulatsiooni parandused tuleb teha enne uute normtasemete rakendumist 01.01.2027.

DOKUMENDI PEAMISED PUNKTID:

1. **Olemasolevate hoonete siseruumide mürakaitse lünk:** Määruse lisa 1 piirtasemed on suunatud uutele hoonetele ega anna selget alust olemasolevate hoonete siseruumidesse leviva müra hindamiseks uue keskkonnamüraallika lisandumisel. Probleemi ulatust näitab asjaolu, et ca 85% Eesti elanikkonnast elab vanemates hoonetes (ehitatud enne 2001. aastat).
2. **Uute keskkonnamüraallikate rajamisel nõuete puudumine siseruumides:** Uute trammiliinide, raudteede ja tööstusobjektide (tuuleparkide) planeerimisel puudub juriidiline selgus siseruumide kaitseks olemasolevates hoonetes.
3. **Kehtetule määrusele tuginemine:** Kehtetu määruse (sotsiaalministri 04.03.2002 määrus nr 42 “Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid") "elus hoidmine" seletuskirja kaudu ei taga õigusselgust.
4. **Tonaalsuse korrektsioon:** Varasem +5 dB praktika on asendatud ebaselge ja keerulise ISO 1996 metoodikaga.
5. **Jahutussüsteemid:** Suvise ülekuumenemise vältimiseks mõeldud jahutussüsteemide ja nn “mugavusjahutuse” eristamise puudumine määruse põhitekstis. Jahutuse müranõuded peavad kehtima üksnes sundjahutusele.
6. **Jahutuse leevenduse vastuolu:** Lisa 1 tabeli 2 märkus 1 muudab rangemaks mõeldud uued nõuded jahutuse osas leebemaks kui üleminekuperioodi nõuded ning on vastuolus sama tabeli $L_{A,max}$ piirtasemega.
7. **Akrediteerimise nõude sisuline nõrgenemine:** Ultra- ja infraheli mõõtmiste jaoks taotletud erand („kui see on tehniliselt teostatav“) on sõnastatud kõikidele mõõtmistele laienevana, kuigi seletuskiri põhjendab seda üksnes infraheli mõõtmise akrediteeringu puudumisega.
8. **Madalsageduslik müra:** Varem öisel ajal kehtinud soovituslikud tasemed on muudetud ööpäevaringseteks piirtasemeteks, ilma et seletuskiri seda põhjendaks.
9. **Tervishoiuasutused:** Palatite ja arstikabinettide väljajätmise tõttu ei ole Terviseametil tegevusloa andmisel ega järelevalves ühtegi siduvat müranõuet.

Käesolevaga esitame täiendatud tagasiside ja ettepanekud määruse nr 61 rakendamisel ilmnenud oluliste puuduste ja vastuolude kohta. Tuginedes varasemale kirjavahetusele (sh 07.10.2025, 08.10.2025, 09.10.2025 ja

19.02.2026 e-kirjad) ning määruse seletuskirjale ja selle lisaks olevale kooskõlastustabelile, rõhutame, et välja toodud punktid eeldavad määruse nr 61 vastavates osades täiendamist ja uuendamist. Tunnustame ministeeriumi valmisolekut määrust täpsustada. Määruse kehtestamisel rõhutas ministeerium, et oluline on määrus kehtestada ning seda saab hiljem vajalikes osades täiendada. Eelmine määrus kehtis üle 20 aasta – seda põhjendatum on kiirustamisest tekkinud puudused nüüd korrigeerida. 19.02.2026 kohtumisel arutati jahutuse müra teemalist teavitustööd – teavitustöö ja juhendmaterjal on vajalikud, kuid need ei asenda puuduvat või mitmeti mõistetavat õigusnormi.

1. Ministeeriumi seisukoht ja olemasolevate hoonete nõuete puudumine

Ministeeriumi esindaja Ramon Nahkur on 08.10.2025 e-kirjas edastanud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna seisukoha vastuseks minupoolsele teemapüstitusele 07.10.2025 ekirjas "*... siis ma ikkagi ei saa lõpuni aru kuidas olemasolevates hoonetes rakendatakse määruse nõudeid kui olemasolev müraolukord muutub väliskeskkonnas peale uue määruse kehtestamist.*":

Sotsiaalministeeriumi vastus: *"Hoonete vastavust normidele tuleb hinnata hoone ehitamise/projekteerimise hetkel kehtinud nõuete kohaselt ehk sisuliselt eelmise määruse nõuete kohaselt, sest eelmine määrus kehtis kõikidele määruse skoobis märgitud hoonetele eristamata hoonete vanust (nt eelmise määruse kehtimise aja jooksul hinnati nõukoguaegsete hoonete ja vanalinna vanades hoonetes vastavust normidele määruse nr 42 kohaselt)."*

Selle seisukoha kriitika ja vastuolud:

- **Kehtetu määruse kohaldamine:** Kui määrus nr 42 on alates 01.09.2025 kehtetu, siis ei saa see olla "kohustuslik norm" uute keskkonnamüraallikate planeerimisel aastal 2030 või 2035. Õigusselgus nõuab, et rakendatav norm oleks kirjas kehtivas määruses, mitte ei tugineks "ajaloolisele pärandile" või antud näidete puhul 5 või 10 aastat tagasi tühistatud määrusele.
- **Seletuskirja mittesiduvus:** Viitame Õiguskantsleri (31.12.2025 seisukoht nr 5-24-33) ja Riigikohtu praktikale: *"Seaduse seletuskiri ei ole õiguslikult siduv."* Kui määruse nr 61 tekstis puudub selge viide, et vanade hoonete puhul rakendatakse uue müraolukorra tekkimisel määruse nr 42 piirtasemeid või neid ei ole eraldi välja toodud, siis ei ole sellisel tõlgendusel õiguslikku jõudu ega taga see õigusselgust.
- **Projekteerimisaegsete normide vastuolu:** Seletuskirja (p 1.1) kohaselt hinnatakse enne määruse jõustumist püstitatud hoonete vastavust *„hoone projekteerimise või ehitamise hetkel kehtinud nõuete ehk eelmise määruse nõuete kohaselt"*. Need kaks kriteeriumi ei ole samad. Määrus nr 42 kehtestati alles 2002. aastal – 1969. aastal ehitatud korterelamu projekteerimise ajal kehtisid Nõukogude Liidu ehitusnormid ning 1883. aastal kasutusele võetud hoone puhul ei ole projekteerimisaegseid müranõudeid üldse olemas. Ministeeriumi enda loogika järgi jääb seega lahtiseks, kas vanemate hoonete puhul rakendatakse kehtetut määrust nr 42 või veelgi varasemaid, ammu kehtetuid norme, või siis olukorda, kus selliseid nõudeid üldse ei olnud.
- **Arusaamatus tavakodanikule ja samuti järelevalvemenetluse raames:** Määruse põhitekst räägib eelkõige uutest hoonetest, mida hetkel projekteeritakse. Enne seda kehtis määrus nr 42 alates 2002. aastast. Kuna enamus Eesti elanikke (Statistikaameti 2021. a rahvaloenduse andmetel elab ca 85% elanikkonnast hoonetes, mis on ehitatud enne 2001. aastat) elab hoonetes, mis on ehitatud enne 2002. aastat, siis millised nõuded kehtivad seal siseruumides olukorras kui keskkonnamüra tase oluliselt muutub; rajatakse uus tööstusmüraallikas, kauplus, tuulepark või avalik raudtee, trammitee?

  Tavakodanik avab Riigi Teatajas kehtiva sotsiaalministri määruse nr 61 ja leiab lisa 1 tabelitest vaid uute hoonete projekteerimisele suunatud piirtasemed. Olemasoleva hoone puhul ei saa ta neist teada, millise siseruumide piirtaseme alusel hinnatakse uue keskkonnamüraallika mõju. See jätab suure osa Eesti elanikkonna siseruumide mürakaitse kirjeldatud olukorras ebaselgeks. Usume, et see ei ole olnud määruse eesmärk. Samuti ei ole järelevalve jaoks selge, millised normtasemed antud olukorras kehtivad.

  Järgnevalt on toodud iseloomulikud näited, mis iseloomustavad vastavate nõuete vajalikkust ja olulisust igapäevases praktikas:

  - **Trammiliin:** Piirkonda rajatakse uus müraallikas, kus korterelamud on ehitatud nt 1969. Trammiliiklusega kaasnevad kõrged (öised) maksimaalsed helirõhutasemed, millele on viidatud ka antud projekti raames teostatud uuringutes. Millisele seadusandlusele tuginedes on neil inimestel võimalik tulevikus kaevata, kui magamistoas on öine norm $L_{A,max}$ 45 dB ületatud või ületatud on öise ajavahemiku pikaaegse liiklusmüra piirväärtus L_{Aeq} 30 dB?

- Määruse analüüs: Trammiliikluse müra on käsitletud võrdselt raudtee- ja autoliikluse müraga. Õigusselguse huvides teeme ettepaneku lisada § 2 p 2 liiklusmüra allikate loetellu ka trammiliiklus või kasutada üldmõistena terminit rööbastransport. Sisuline probleem on aga mujal – piirtasemed ei kaitse nt 1969. a ehitatud elamu elanikke: § 3 lg 2 viitab lisa 1 tabelile 1, mille mõlemad veerud kehtivad üksnes hoonetele, mille ehitusloa taotlus või ehitusteatis on esitatud pärast määruse jõustumist. Ükski § 1 lg 3 loetletud olukord trammiliini rajamisele ei kohaldu. Välisõhus leviva müra määrus nr 71 käsitleb müra fassaadil, mitte magamistoas. Ministeeriumi pakutud „projekteerimise hetkel kehtinud nõuded" tähendaksid 1969. a hoone puhul Nõukogude-aegseid norme. Kuna piirtaset ei ole, ei saa seda ka ületada – § 6 lg 3 kohane kohustus rakendada müra vähendamise meetmeid ei teki seega kunagi.
- Sopi-Tootsi tuulepark: Antud tuulepargis helirõhutasemete mõõtmiste raames teostati mõõtmised siseruumides mh 1883. ja 1939. a kasutusele võetud eluhoonetes ning tulemusi võrreldi siseruumide nõuetega nii infrahelide, madalsagedusliku müra kui ka tavalise müra osas. Uue määruse puhul tuleb eristada tuuleparkide KMH raames müra mõjude hindamist ja tulemuste võrdlemist siduvate siseruumide piirtasemetega. Järgnevalt kirjeldatud puudus seisneb selles, et vanemate hoonete tavalise ja madalsagedusliku müra hindamiseks ei ole määruses selget kohaldatavat piirtaset või rakendamisalust. See muudab ebaselgeks nii KMH käigus kasutatava hindamisaluse kui ka võimaluse võrrelda hilisemaid mõõtmistulemusi siduvate nõuetega; infraheli piirtase seda lünka ei asenda.
- Määruse analüüs: Tuulepargi tavalise müra jaoks puudub siseruumide piirtase igas hoones, sõltumata selle ehitusaastast. Lisa 1 tabel 1 käsitleb üksnes liiklusmüra ning tabel 2 tehnoseadmeid ja -süsteeme, mis § 3 lg 4 kohaselt asuvad samas hoones või seinaga piirnevates hoonetes. Tuulegeneraator ei ole kumbki. Madalsagedusliku müra hindamise eeltingimus (lisa 3) on seotud lisa 1 tabeli 2 piirtasemega, mida tuulepargi müra puhul ei kohaldata, ning § 6 lg 4 nõuab meetmeid üksnes *„põhjendatud juhtudel"*. Ainus olemasolevates hoonetes kohalduv nõue on infraheli piirtase L_{pG} 85 dB (§ 5 lg 3 ja 5), mis kehtib olenemata allika asukohast – see ei asenda aga tavalise ega madalsagedusliku müra hindamist.
- Erinevad linnakeskkonnas paiknevad alajaamad: nt kõrvalkinnistul paikneva 1975. a hoonete elanikele kostuv tonaalne müra jääb reguleerimata, kuna määrus nr 61 ei paku neile uue allika tekkimisel siseruumide piirtasemeid.
- Määruse analüüs: Kõrvalkinnistul paiknev alajaam ei ole § 3 lg 4 tähenduses tehnoseade, sest see ei asu samas hoones ega seinaga piirnevas hoones; liiklusmüra see samuti ei ole. Seega puudub alajaama müra jaoks siseruumide piirtase ka uutes hoonetes, rääkimata 1975. a elamust. Trafode müra tonaalsust ei arvestata, kuna tonaalsuse parandus on lisa 2 p 12 kohaselt üksnes eeldus, mitte kohustus (vt jaotis 3), ning madalsagedusliku müra hindamine lisa 3 alusel sõltub taas lisa 1 tabelist 2.
- Kokkuvõttes ei anna määrus nr 61 ühelgi eeltoodud juhul vastust kolmele põhiküsimusele: milline on siseruumides lubatud müratase, mille alusel saab elanik esitada põhjendatud kaebuse ning millal on müraallika valdajal kohustus rakendada müra vähendamise meetmeid. Kaks viimast näidet näitavad lisaks, et väljaspool hoonet paikneva tööstusliku müraallika puhul puudub siseruumide piirtase ka uutes hoonetes.

2. Määruse kohaldamisala ja olemasolevate hoonete veeru kaotamine lisast 1

Määruse eelnõus sisaldasid lisa 1 tabelid eraldi veergu „Müra normtasemed hoonetele ja ruumidele, mis on projekteeritud, ehitatud või rekonstrueeritud enne määruse jõustumist". Küsisime kooskõlastamisel, kas need normtasemed kehtivad kõikidele olemasolevatele hoonetele (kooskõlastustabeli p 30). Ministeerium vastas, et lisa 1 sõnastust on täpsustatud. Lõplikus määruses on olemasolevate hoonete veerg eemaldatud ning asendatud veeruga, mis kehtib üksnes hoonetele, mille ehitusloa taotlus või ehitusteatis on esitatud määruse jõustumisest kuni 31.12.2026. Selliselt jäid olemasolevad hooned lisast 1 täielikult välja.

Määruse § 1 lg 3 loetleb neli olukorda, mil määruse nõuetega tuleb arvestada: uue hoone ehitusprojekt, ühiskasutusega hoone piirde- ja tarindkonstruktsioonide muutmine, meelelahutusürituste korraldamine ning tehnoseadmete ja -süsteemide paigaldamine. Uue liiklus-, tööstus- või muu keskkonnamüraallika rajamine olemasoleva elamu lähedusse selles loetelus puudub. Samas väidab seletuskiri (p 1.1), et määrus on järgimiseks „kõikidele, kes oma tegevuses müra olukorda otseselt või kaudselt mõjutavad", sh müraallika paigaldamisel ja

käitamisel. Määruse tekst ja seletuskiri on selles osas omavahel vastuolus. Võrdluseks: määruse nr 42 § 2 lg 2 sätestas üldpõhimõtte, et müratekitavate seadmete paigaldamisel ja haldamisel ei või müra ületada normtasemeid määruses käsitletud hoonetes. Määruse nr 61 § 1 lg 3 p 4 piirdub seadmete paigaldamisega samasse või seinaga piirnevasse hoonesse – seadmete käitamine ning väljaspool hoonet paiknevad seadmed jäid välja. Seletuskiri seda muudatust ei põhjenda.

Meie küsimusele uute teede, raudteede ja trammiliinide kohta vastas ministeerium (kooskõlastustabeli p 30 b), et rahvatervishoiu seaduse § 16 lg 3 kohaselt tagab füüsikalise ohuteguri allika valdaja allika vastavuse kehtestatud nõuetele ning et „siiski peab inimese kaitseks müra piirtasemed ruumides kehtestatud olema". Nõustume viimase väitega täielikult. Allika valdaja ei saa aga tagada vastavust nõuetele, mida olemasolevate hoonete jaoks ei ole kehtestatud.

Sama probleem puudutab madalsageduslikku müra. Lisa 3 kohast hindamist kasutatakse juhul, kui mõõdetud müratase ei ületa lisa 1 tabelis 2 kehtestatud piirtaset või on sellele väga lähedal. Kuna tabelis 2 puuduvad olemasolevate hoonete piirtasemed, ei ole selle tingimuse täidetust olemasolevas hoones võimalik hinnata. Lisaks on hindamise eeltingimus seotud üksnes tehnoseadmete ja -süsteemide müraga, mistõttu jääb ebaselgeks lisa 3 rakendamine tuuleparkide, alajaamade ja tööstusobjektide puhul.

Tervishoiuasutuste väljajätmine: Määruse nr 42 kohaselt kehtisid siseruumide müra normtasemed ka tervishoiuasutustes (nt palatites ja operatsioonisaalides). Määrus nr 61 jättis tervishoiuasutused kohaldamisalast välja ning seletuskiri (p 1.1) põhjendab seda üksnes sellega, et need on kaetud standardiga, mida hea ehitustava raames arvestatakse. Kooskõlastamisel juhtisime tähelepanu, et palatite ja arstikabinettide väljajätmine ei ole nende ruumide kõrgendatud nõudeid arvestades põhjendatud (kooskõlastustabeli p 36). Probleem on ka praktiline: Terviseamet väljastab tervishoiuteenuse osutamise tegevusloa ning kontrollib selle andmisel tegevuskoha ruumide vastavust nõuetele. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse alusel kehtestatud ruuminõuetes müranõudeid ei ole – Terviseamet on ise kinnitanud, et näiteks audiomeetria ruumidele eraldi heliisolatsiooni nõudeid ei ole (Terviseameti 12.02.2025 kiri nr 6.4-6/25/947-2). Kuna standard EVS 842 ei ole õigusnormina siduv ja määrus nr 61 tervishoiuasutustele ei kohaldu, ei ole Terviseametil uue tervishoiuasutuse loa andmisel ega hilisemas järelevalves ühtegi siduvat müranõuet, millele tugineda.

3. Tonaalsuse korrektsiooni (+5 dB) kaotamine

Uuest määrusest on eemaldatud tonaalse ja impulssmüra korrektsioon (määrus nr 42 § 11).

- Metoodika: Varasemalt lisati tonaalsuse esinemisel korrektsioon K_i = 5 dB. Uus viide standardile EVS-ISO 1996-2:2017 muudab käsitluse tehniliselt keerukamaks. Standardi teatmelisa J pakub korrektsiooni vahemikus 0...6 dB, mis tekitab vaidluskohti. Senine praktika fikseeritud +5 dB rakendamisel on olnud piisav, konservatiivne ja subjektiivse häirivuse hindamiseks sobivaim. Korrektsiooni kaotamine soosib mürarikkaid seadmeid elukeskkonna kvaliteedi arvelt.
- Õiguslik staatus: Lisa 2 p 12 on sõnastatud eeldusena – eeldatakse, et hinnatud taseme määramine, sh tonaalsuse ja impulssmüra parandused, on nõuetekohane, kui see tehakse standardite EVS-ISO 1996-1 ja EVS-ISO 1996-2 kohaselt. Selline sõnastus ei kohusta parandust rakendama, vaid kirjeldab üht võimalikku nõuetekohast viisi. Seletuskiri ei sisalda tonaalsuse ega impulssmüra korrektsiooni kaotamise kohta ühtegi põhjendust ega mõjuhinnangut. Üldine viide „vananenud ja ebavajalike nõuete" kaotamisele (seletuskiri, p 1.1) ei ole sisulise hindamisnormi kaotamise põhjendamiseks piisav.

4. Akrediteerimise nõude sisuline nõrgenemine

Määruse nr 61 § 6 lg 2 sõnastus "*...kui see on tehniliselt teostatav*" ei ole õnnestunud, kuna see võimaldab mõõtjatel akrediteerimist vältida ning nõrgestab seeläbi järelevalvet ja mõõtmiste kvaliteedi kontrolli. Selliselt saab iga mõõtmist teostanud ettevõte öelda, et *"akrediteeringu saamine ei olnud tehniliselt teostatav"* ja seetõttu tal seda ei ole.

Selle teema tõstatasime seoses infra- ja ultraheli mõõtmistega, kus akrediteeringu nõue oleks seganud riikliku järelevalve teostamist, kuna riiklikel Terviseameti laboritel vastav akrediteering puudub. Selle laiendamine tavalistele helirõhutasemete mõõtmistele ei saa olla kuidagi põhjendatud.

Kooskõlastamisel tegime ettepaneku täiendada § 6 lg 2 selliselt, et akrediteerimise nõue ei kehtiks ultra- ja infraheli mõõtmiste osas (kooskõlastustabeli p 34). Ministeerium märkis ettepaneku arvestatuks, kuid lisas tingimuse „kui see on tehniliselt teostatav" kõikidele mõõtmistele. Ka seletuskiri põhjendab tingimust üksnes sellega, et infraheli mõõtmiseks ei ole Eestis ühelgi katselaboril akrediteeringut. Samal ajal kinnitab seletuskiri ise (lk 11), et Eestis on

olemas piisavalt akustikamõõtmiste pädevusega spetsialiste ja ettevõtteid. Tavalise müra mõõtmisel on akrediteeringu saamine seega tehniliselt teostatav ning erand ei ole põhjendatud. Paradoksaalselt nõuab lisa 2 p 3 mõõteseadmete kalibreerimist akrediteeritud kalibreerimislaboris, kuid mõõtjalt endalt akrediteeringut sisuliselt ei nõuta.

Ettepanek: sõnastada § 6 lg 2 järgmiselt: „Mõõtmise teostajal peab olema akrediteerimisasutuse poolt mõõteseaduse § 5 lõike 5 alusel välja antud erialast kompetentsust kinnitav tunnistus või akrediteerimistunnistus. Ultra- ja infraheli mõõtmisel kohaldatakse esimeses lauses sätestatud nõuet, kui see on tehniliselt teostatav."

5. Määruse lisa 1 tabeli 2 märkuse 1 ja tähtaegade vastuolu

Vastuolu $L_{A,max}$ piirtasemega: Märkus 1 on seotud üksnes indikaatoriga $L_{pA,eq,T}$, uute hoonete $L_{A,max}$ piirtase jääb 33 dB-ni. Märkuse alusel lubatav ekvivalentne helirõhutase võib olla kuni 35 dB, kuid sama tööreżiimi maksimaalne helirõhutase ei tohi ületada 33 dB. Samas mõõteolukorras ei ole neid kahte piirväärtust võimalik samaaegselt täiel määral kasutada: 33 dB maksimaaltaseme nõue piirab ka saavutatavat ekvivalentset taset. See ei muuda nõuete samaaegset täitmist iseenesest võimatuks, kuid muudab 35 dB-ni ulatuva leevenduse selles osas kasutamatuks. Leevenduse laiendamiseks maksimaalsele helirõhutasemele määruse tekst alust ei anna.

Leevendus ainult elamutele: Lisa 1 tabelis 2 on märkus 1 seotud üksnes elamu elu- ja magamistoaga. Hoolekandeasutuse elu- ja magamistubadele ning koolidele ja lasteaedadele samasugust leevendust ei ole, kuigi suvise ülekuumenemise vältimise vajadus on neis hoonetes vähemalt sama suur ja seal viibivad müra suhtes kõige tundlikumad sihtrühmad. Seletuskiri seda erinevust ei põhjenda.

6. Jahutussüsteemid: suvise ülekuumenemise vältimine vs mugavusjahutus

Määruse tekstis puudub selge eristus jahutussüsteemide funktsioonide vahel:

- Suvise ülekuumenemise vältimiseks tervisekaitse eesmärgil rajatud jahutussüsteemid (nn sundjahutus): Süsteemid, mis on vältimatud hoone vastavuse tagamiseks energiatõhususe miinimumnõuetele (määrus nr 63[1] ja nr 58[2]), vältimaks liigkuumust ja sellest tingitud tervisemõjusid.
- Mugavusjahutus: Jahutus, mille eesmärk on üksnes võimaldada elanikul ruumitemperatuuri oma soovi järgi mõjutada ning mis ei ole vajalik energiatõhususe miinimumnõuete täitmiseks ega suvise ülekuumenemise kontrollväärtuste saavutamiseks. Väljend on laialt kasutusel korterite müügikuulutustes. Kui hoones on sundjahutus olemas, kasutatakse seda sageli ka mugavusjahutusena – sama seadmega, kuid suurema ventilaatori kiiruse ja jahutusvõimsusega. Seetõttu ei saa sundjahutust ja mugavusjahutust eristada seadme, vaid üksnes eesmärgi ja jahutusvõimsuse alusel.
- Puudus: See erisus ei tule määruse põhitekstist välja. Seletuskiri ei asenda õigusnormi ning järelevalve on seetõttu võimatu. Antud puudusele juhiti korduvalt tähelepanu tagasiside staadiumis. Antud osas määruse ebaselgus on põhjustanud probleeme tehnosüsteemide projekteerimisel, sest ei ole aru saada, et millised tehnosüsteemide müra nõuded mingites olukordades peaksid rakenduma.
- Eesmärgi ja sõnastuse vastuolu: Seletuskiri (lk 9) seob jahutuse leevenduse selgesõnaliselt energiatõhususe miinimumnõuetest tuleneva suvise piirtemperatuuri (26 °C koos 150 kraadtunni ületamisega) tagamisega ehk sisuliselt sundjahutusega. Lisa 1 tabeli 2 märkus 1 kehtib aga sõnastuse kohaselt alati, *„kui elu- või magamistuppa projekteeritakse jahutussüsteem"*. Selliselt laieneb tervisekaitselisel kaalutlusel antud leevendus ka mugavusjahutusele.
- Ministeeriumi enda tõlgendus: 31.10.2025 ministriga toimunud kohtumisel said kõik osalejad üheselt aru, et jahutuse müra leevendus on mõeldud sundjahutusele. Sama tõlgendust kinnitas ministeeriumi esindaja 19.02.2026 Sotsiaalministeeriumi ja Terviseametiga toimunud kohtumisel, väites, et see on määrusest üheselt arusaadav. Ka ministeeriumi tagasisides on kinnitatud, et mugavusjahutusele nõuded ei rakendu. Määruse tekstist see aga ei tulene – lisa 1 tabeli 2 märkus 1 ei viita ühelgi viisil energiatõhususe nõuetele ega vajalikule jahutusvõimsusele. Praktikas tõlgendatakse sätet väga erinevalt, alates arusaamast, et kõik jahutusseadmed on lubatud, kuni arusaamani, et aktiivseadmed on sisuliselt

[1] https://www.riigiteataja.ee/akt/127082025012?leiaKehtiv

[2] https://www.riigiteataja.ee/akt/127082025010?leiaKehtiv

keelatud. Kui ministeeriumi tõlgendus on selge, ei ole ühtegi põhjust jätta seda määruse teksti kirjutamata.

- Jahutusvõimsuse probleem: Lisa 1 p 2.3 kohaselt hinnatakse jahutussüsteemi vastavust projekteeritud jahutusvõimsusele vastavas töörežiimis. Määrusest ei selgu, kas projekteeritud jahutusvõimsus peab vastama üksnes suvise ruumitemperatuuri nõude täitmiseks vajalikule võimsusele või võib see sisaldada ka mugavusjahutuse varu. Viimasel juhul hinnatakse müra mugavusjahutuse režiimis ning leevendus kaotab seose oma tervisekaitselise eesmärgiga. Sama küsimus tekib ka ventilatsioonijahutuse puhul, kus ventilatsiooniseadme suurem töörežiim on mürarikkam kui projekteeritud õhuvooluhulgal töötamine.
- Ostja vaade: Korteri ostja ei saa määrusest teada, milline müratase tal jahutuse kasutamisel tagatud on. Ta peaks saama aru, millises töörežiimis tagab seade suvise ruumitemperatuuri nõude ja normtaseme ning milline võib olla müratase siis, kui ta kasutab seadet suurema võimsusega.
- Kaebuse menetlemine: Ministeeriumi esindaja on eelnõu menetlemise lõppfaasis (november 2025) selgitanud, et kui elanik soovib öösel täiendavalt jahutada, on see tema teadlik valik ehk mugavusjahutus ning kaebuseks alust ei ole. Selline seisukoht ei tulene määrusest ega ole õiguslikult siduv. Määrus sätestab elu- ja magamistubades päevased ja öised piirtasemed ilma ühegi jahutuse kasutamist piirava tingimuseta. Kui mõõtmistulemus ületab piirtaset, ei ole kaebuse menetlejal ega kohtul alust tugineda väitele, et seade ei oleks pidanud öösel töötama.
- Viide energiatõhususe nõuetele: Ettepanekut siduda jahutuse leevendus energiatõhususe miinimumnõuetega ei arvestatud põhjendusega, et määruses ei viidata teistele määrustele, mis võivad muutuda. Selline põhjendus ei ole veenev – määrus nr 61 viitab ise mõõteseadusele ja mitmele standardile, mis samuti muutuvad. Nõude saab sõnastada ka sisuliselt, ilma teist määrust nimetamata, näiteks „hoone energiatõhususe miinimumnõuetest tuleneva suvise ruumitemperatuuri nõude täitmiseks vajalik jahutus“.
- Öine režiim: Eelnõu arutelul 12.11.2025 jõuti TalTechi, EKVÜ ja ministeeriumi vahel arusaamale, et projektis tuleb näidata nii päevane projekteeritud jahutusvõimsuse režiim kui ka öine režiim ning suvise ülekuumenemise simulatsioon tehakse öösel väljalülitatud jahutusega. Määrusesse see arusaam ei jõudnud, mistõttu ei ole öise režiimi müratase projektis ega mõõtmisel kontrollitav.
- Elaniku enda paigaldatud mugavusjahutus: Igaüks võib osta poest jahutusseadme või ratastel mobiilse konditsioneeri ja paigaldada selle oma koju. Selliste seadmete müratase ruumis on sõltuvalt töörežiimist ligikaudu L_{pA} 25–50 dB. Määruse § 1 lg 3 p 4 kohaselt tuleb nõuetega arvestada tehnoseadmete paigaldamisel elamutesse. Seetõttu vajab selgitamist, kas ja millistel tingimustel kohalduvad määruse siseruumide müranõuded elaniku enda paigaldatud mugavusjahutusele, sealhulgas mobiilsele konditsioneerile.
    - Näide: inimene ostab endale koju puhurkonvektori, mille müratase elutoas on tavalises töörežiimis 38 dB(A). Kui korter asub hoones, mille ehitusloa taotlus või ehitusteatis on esitatud alates 01.01.2027, ületab see ka leevendusega lubatud 35 dB – kas elanik rikub sellega määruse nõudeid? Kui korter asub olemasolevas hoones, puudub lisa 1 tabelis 2 sellele hoonele veerg üldse. Kas nõue rakendub elaniku enda ostetud ja paigaldatud seadmele ning kui jah, siis kes ja millise piirtaseme alusel seda kontrollib?
- Edasimüük: Kui omanik müüb korteri koos enda paigaldatud mugavusjahutusega, kas uus omanik saab hiljem nõuda müratasemete vastavust lisa 1 tabelile 2? Mugavusjahutust ei ole vaja kasutada – see on samasugune vabatahtlik lisavõimalus nagu toa nurka paigutatud ventilaator, millele keegi müranõudeid ei kohalda. Sama kehtib arendaja pakutava mugavusjahutuse kohta, mille töörežiimid ja müratasemed on ostjale müügi ajal teatavaks tehtud.
- Analoog korteripõhise ventilatsiooniagregaadiga: Korteripõhisel ventilatsiooniagregaadil saab kasutaja valida lisaks tavarežiimile ka režiime nagu „külalised“, „tuulutus“ või „turbo“. Nendel kiirustel ei eeldata, et müratase vastaks piirtasemetele – vastavust hinnatakse lisa 1 p 2.2 kohaselt nominaalsel ehk projekteeritud õhuvooluhulgal. Jahutusseade on täpselt samasugune kasutaja juhitav seade: kvaliteetsetes arendustes valitakse see nii, et projekteeritud jahutusvõimsus saavutatakse madalal ventilaatori kiirusel ja müratase jääb alla 30 dB, kuid maksimaalses ehk kiirjahutuse režiimis võib müratase ruumis ületada 35–40 dB. Jahutuse puhul peab seega kehtima sama põhimõte: müra hinnatakse suvise ruumitemperatuuri nõude täitmiseks vajaliku jahutusvõimsuse juures ning lisa 1 p 2.3 viide

maksimaalsele töörežiimile peab jääma üksnes erandiks juhuks, kui projekteeritud töörežiimi kohta andmed puuduvad.

- Tervisekaitseline põhjendus: EKVÜ ja TalTechi simulatsioonide kohaselt peab sundjahutus suvise ruumitemperatuuri nõude täitmiseks töötama päevasel ajal ligikaudu 1–2 tundi ning öösel ei ole seda vaja kasutada. WHO 1999. a juhendi kohaselt on eluruumide päevane soovituslik tase 35 dB, hinnatuna 16 tunni ekvivalenttasemena. Seda ei saa võrdsustada jahutusseadme töötamisaegse müratasemega: võrdluses tuleb arvestada töötamise kestust ja muud ruumis esinevat müra. Piiratud kestusega päevane töö toetab eraldi töörežiimipõhise leevenduse kaalumist, kuid WHO soovitus üksi ei tõenda konkreetse leevenduse tervisekaitselist piisavust. Meile ei ole teada ühtegi uuringut, mis näitaks, et lühiajaline päevane müratase on tervisele kriitilisem kui ruumi ülekuumenemine.
- Ettepanek: tuua seletuskirjas esitatud jahutuse leevenduse eesmärk määruse põhiteksti ning täiendada lisa 1 tabeli 2 märkust 1 selliselt, et leevendus kehtib üksnes jahutussüsteemile, mis on vajalik energiatõhususe miinimumnõuete kohase suvise ruumitemperatuuri nõude täitmiseks, ning müra hinnatakse selle nõude täitmiseks vajaliku jahutusvõimsuse juures. Vastav töörežiim määratakse ehitusprojektis ning kasutusjuhendis tuleb näidata, et suuremas töörežiimis ei ole normtase tagatud. Jahutussüsteemi müranõuded peavad kehtima üksnes sundjahutusele. Jahutusele, mis ei ole suvise ruumitemperatuuri nõude täitmiseks vajalik (mugavusjahutus), sealhulgas sundjahutuse kasutamisele suuremas töörežiimis elaniku enda valikul, määruse müranõuded ei laiene.

7. Tehnosüsteemide standardid ja EVS 842 vastuolu

Määruse § 4 viitab standardile EVS 842 ilma aastaarvuta, samal ajal kui seletuskiri tugineb standardi uustöötluse kavandile. Kavandi sisu on meie jaoks endiselt muutumises ega ole osapooltele kättesaadav olnud isegi 16 kuud pärast eelnõu tutvustamist või ligikaudu 12 kuud pärast määruse kehtestamist. Seetõttu vajab selgitamist, millise standardiversiooni nõuete täitmine annab § 4 kohase vastavuse eelduse ning kuidas tagatakse selle kooskõla määruse lisa 1 piirtasemetega.

Lisaks on olemas tehnosüsteemide projekteerimisel kasutatavad standardid EVS 906 ja EVS-EN 16798-1:2019/NA:2019. Seetõttu vajab selgitamist, kuidas tagatakse määruses aastaarvuta viidatud standardi EVS 842 ning nende uuemate, otseselt tehnosüsteemide projekteerimisele suunatud ja Eestis igapäevaselt kasutatavate standardite nõuete omavaheline kooskõla.

Seletuskiri tunnistab ise (lk 6), et tehnosüsteemide projekteerimisel kasutatavad standardid EVS 906 ja EVS-EN 16798-1 *„ei pruugi olla standardiga EVS 842 kooskõlas“* ning et kooskõla tuleb tekitada standardi töögruppide vahel kokkuleppeliselt. Standardite vastuolu lahendamine on seega jäetud määrusest välja ja suunatud vabatahtlikule kokkuleppele.

Määruse § 4 lõigete 1 ja 2 eeldus tekitab ka sisulise ringviite: kui EVS 842 nõuete täitmisel eeldatakse, et liiklusmüra ning tehnoseadmete ja -süsteemide müra vastab nõuetele, kuid kehtiva standardi EVS 842:2003 numbrilised väärtused erinevad lisa 1 tabelites esitatutest, siis jääb ebaselgeks, kumb on määrav – kas lisa 1 piirtase või standardi täitmisest tulenev vastavuse eeldus.

Analoogne ebakõla esineb ultra- ja infraheli puhul: § 5 lg 5 viitab infraheli sageduskorrektsiooni osas standardile EVS-ISO 7196, kuid lisa 2 p 11 seob ultra- ja infraheli mõõtmise usaldusväärsuse standarditega EVS-ISO 1996-1 ja EVS-ISO 1996-2, mis ultraheli mõõtmist ei käsitle.

8. Terminoloogia - "stuudiokorterid"

- Terminoloogia: Turundustermin *"stuudiokorter"* peab leidma juriidilise vaste (ühetoaline korter). Magamistoa funktsiooni täitvas ruumis peab alati kehtima öine $L_{A,max}$ = 45 dB nõue, vältimaks unehäiringuid. Terminit "stuudiokorter" ei kasutata selliselt mitte üheski ehitusalases normdokumendis.
- Kooskõlastamine: Samale probleemile juhtis eelnõu kooskõlastamisel tähelepanu ka Kliimaministeerium, kes soovitas ruumide nimetamisel kasutada mõisteid, mida kasutatakse määruse „Eluruumile esitatavad nõuded“ §-s 2 ja määruse „Ehitise tehniliste andmete loetelu“ §-s 3 (kooskõlastustabeli p 2). Ka meie tegime ettepaneku kasutada läbivalt termineid elutuba ja magamistuba (kooskõlastustabeli p 35 a).

9. Kooskõlastamisel esitatud märkuste käsitlemine

Kooskõlastustabelist nähtub, et mitmed meie märkused on märgitud arvestatuks või selgitatuks, kuid määruse tekstis need ei kajastu või on lahendatud ettepanekust erinevalt:

- Olemasolevad hooned (p 30): küsimus, kellele olemasolevate hoonete normtasemed kehtivad, lahendati olemasolevate hoonete veeru eemaldamisega.
- EVS 842 kavandi kättesaamatus (p 32 a): juhtisime tähelepanu, et standardi kavand ei ole avalik ja sellega ei ole võimalik tutvuda; seletuskiri tugineb sellele endiselt, kuigi kavandi sisu on vahepeal muutumas.
- Akrediteerimine (p 34): ultra- ja infraheli erandi asemel laiendati erand kõikidele mõõtmistele.
- Tehnosüsteemide standardid (p 36): viitasime standarditele EVS 906 ja EVS-EN 16798-1 kui tehnosüsteemide projekteerimise põhilistele standarditele; märkus on selgitatud, kuid sisuliselt lahendamata.
- Hiljem esitatud tagasiside: kooskõlastustabelis ei kajastu pärast esialgset tähtaega esitatud tagasiside ja ettepanekud, sh jahutuse leevenduse sõnastusettepanekud.

10. Madalsagedusliku müra hindamise muutmine ilma põhjenduseta

Seletuskirja (lk 4) kohaselt madalsagedusliku müra piirtasemeid võrreldes seni kehtinud määrusega ei muudeta ja sisulisi muudatusi ei tehta. Määruse nr 42 lisa 1 ja määruse nr 61 lisa 3 võrdlus näitab, et numbrilised väärtused on küll samad, kuid nende õiguslik tähendus on oluliselt muutunud:

- Ajavahemik: Määruse nr 42 lisa 1 kohaselt kehtisid tasemed elu- ja magamisruumides *„öisel ajal“*. Määruse nr 61 lisa 3 tabelis 1 ajavahemikku määratud ei ole, mistõttu kehtivad samad tasemed nüüd ööpäevaringselt. Mis on selle muudatuse põhjus? Seletuskiri ei selgita, miks sisuliselt une kaitseks mõeldud tasemeid rakendatakse ka päevasel ajal, ega hinda, kuidas see mõjutab kaebuste menetlemist ja müraallikate valdajatele pandavaid kohustusi.
- Õiguslik staatus: Määruses nr 42 olid need *„soovituslikud helirõhutasemed“*, määruses nr 61 on need *„piirtasemed“* ning § 6 lg 4 seob nende ületamise müra vähendamise meetmetega. Varem andis ületamine aluse meetmete rakendamist taotleda, nüüd annab see aluse müravastaste meetmete rakendamiseks. Soovitusliku väärtuse muutmist siduvaks piirtasemeks ei saa pidada tehniliseks ajakohastamiseks.
- Ruumid: Määruses nr 42 kehtisid tasemed ka elu- ja magamisruumidega võrdsustatud ruumides, määruses nr 61 üksnes elamute elu- ja magamistubades. Seetõttu ei ole selge, kas tasemed kehtivad näiteks hoolekandeasutuste ja lasteaedade magamisruumides.
- Sagedusala: Seletuskiri (lk 4) ja lisa 2 p 8 määratlevad madalsagedusliku müra sagedusvahemikuna 20–200 Hz, kuid lisa 3 tabel 1 algab 10 Hz-st. § 5 lg 2 kohaselt on alla 20 Hz infraheli, millele kehtib eraldi piirtase L_{pG} 85 dB. Sagedusribad 10–16 Hz kuuluvad seega mõlema hindamiskorra käsitlusse. Varem asusid need nõuded eraldi määrustes, nüüd samas määruses. Kahe hindamiskorra kattumine ei tõenda iseenesest vastuolu, kuid määruses tuleb selgelt eristada sagedusalade määratlused ja hindamisnõuded ning selgitada, kuidas neid kattuvates sagedusribades koos kohaldatakse.
- Ettepanek: selgitada lisa 3 muudatuste põhjused, täpsustada ajavahemik (öine või ööpäevaringne) ja ruumid, kus tasemed kehtivad, ning täpsustada lisa 3 hindamisnõuete ja §-s 5 sätestatud infraheli hindamisnõuete koos kohaldamist kattuvates sagedusribades.

KOKKUVÕTE JA ETTEPANEKUD

Määrus peab reguleerima uue müraolukorra tekkimist olemasolevate hoonete läheduses selgelt ja kehtivas õigusaktis. Seletuskiri ega juhendmaterjalid ei asenda puuduvat õigusnormi. Palume ministeeriumil kinnitada valmisolekut määruse nr 61 muutmiseks. Lisa 1 tabeli 2 uued normtasemed rakenduvad 01.01.2027, mistõttu jahutuse leevendust puudutavad parandused alljärgneva loetelu punktides 2 ja 3 tuleks teha enne seda kuupäeva. Akrediteerimisnõude sõnastust punktis 4 ja terminoloogiat punktis 6 saab täpsustada väikese sõnastusmuudatusega ilma määruse ülesehitust muutmata. Punktides 3 ja 7 tuleb sõnastuse kõrval lahendada ka nõuete sisu ja rakendamise küsimused. Kajaja Acoustics OÜ on valmis osalema koostöös erialaliitude (EKVÜ, EKFL, EEEL) ja Tallinna Tehnikaülikooliga muudatuste ettevalmistamisel ja esitama konkreetsed sõnastusettepanekud.

Soovitame:

1. Määruse nr 61 avamist ja täiendamist peatükiga uute müraallikate (liiklusmüraallikad, tööstus jm) mõjust olemasolevatele hoonetele, sh olemasolevate hoonete piirtasemete taastamist lisa 1 tabelites 1 ja 2 ning § 1 lg 3 täiendamist uue keskkonnamüraallika rajamise olukorraga. Lisaks tuleb sätestada selge siseruumide piirtase ja rakendamisalus väljaspool sama või seinaga piirnevat hoonet paiknevate

tööstuslike müraallikate, sealhulgas tuuleparkide ja alajaamade mõjule nii olemasolevates kui ka uutes hoonetes.

2. Suvise ülekuumenemise vältimiseks tervisekaitse eesmärgil rajatud jahutussüsteemide (nn sundjahutus) ja mugavusjahutuse selget eristamist määruse põhitekstis, jahutuse müra leevenduse sidumist suvise ruumitemperatuuri nõude täitmiseks vajaliku jahutusvõimsusega ning sätestamist, et mugavusjahutusele määruse müranõuded ei laiene.
3. Lisa 1 tabeli 2 märkuse 1 korrigeerimist selliselt, et see oleks kooskõlas $L_{A,max}$ piirtasemega ega muudaks uusi nõudeid üleminekuperioodi nõuetest leebemaks ning lahendaks jahutuse leevenduse puudumise hoolekandeasutustes, koolides ja lasteaedades.
4. Tonaalsuse korrektsiooni (+5 dB) taastamist ja akrediteerimisnõude juriidilist parandamist (akrediteerimisnõude sõnastuse täpsustamist selliselt, et see vastaks määruse eesmärkidele).
5. Korrektsetele standarditele viitamist või selle asendamist lihtsalt üldistele nõuetele viitamisega.
6. Terminoloogia korrastamist, sh trammiliikluse või rööbastranspordi lisamist § 2 p 2 liiklusmüra allikate loetellu.
7. Lisa 3 muudatuste (ööpäevaringne kehtivus, piirtaseme staatus, ruumid) põhjendamist ning madalsagedusliku müra ja infraheli määratluste ning hindamisnõuete omavahelise seose täpsustamist, sealhulgas nende koos kohaldamise selgitamist kattuvates sagedusribades.
8. Tervishoiuasutuste (eelkõige palatite ja arstikabinettide) siseruumide müra piirtasemete taastamist, et Terviseametil oleks tegevusloa andmisel ja järelevalves siduv alus.

Palume vastuses teatada, kas ministeerium algatab määruse nr 61 muutmise ning milline on muudatuste ettevalmistamise ja jõustamise eeldatav ajakava? Kui ministeerium ei pea mõne ettepaneku puhul määruse muutmist vajalikuks, palume põhjendada seda iga ettepaneku kohta eraldi ning kohaldamisala ja piirtasemete küsimustes nimetada kehtiv säte, mis kirjeldatud olukorra lahendab.

Lugupidamisega

Marko Ründva
juhatuse liige
/allkirjastatud digitaalselt/